

Valtioneuvoston kanslia
Kirjaamo
kirjaamo@vnk.fi

Helsinki 28.9.2007

Lausunto teollis- ja tekijänoikeudet –selvityksestä

Valtioneuvoston kanslian lausuntopyyntö 14.9.2007

Viestinnän Keskusliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto teollis- ja tekijänoikeuksien siirtämisestä osaksi työ- ja elinkeinoministeriötä (TEM). Lausuntopyynnön laajempi jakelu viestintäalan keskeisille yrityksille olisi ollut toivottavaa, kun otetaan huomioon immateriaalioikeuksien merkitys alan liiketoiminnalle. Toteamme alivaltiosihteri Heikki Aaltosen johtaman ryhmän selvityksestä seuraavaa:

Pääviesti

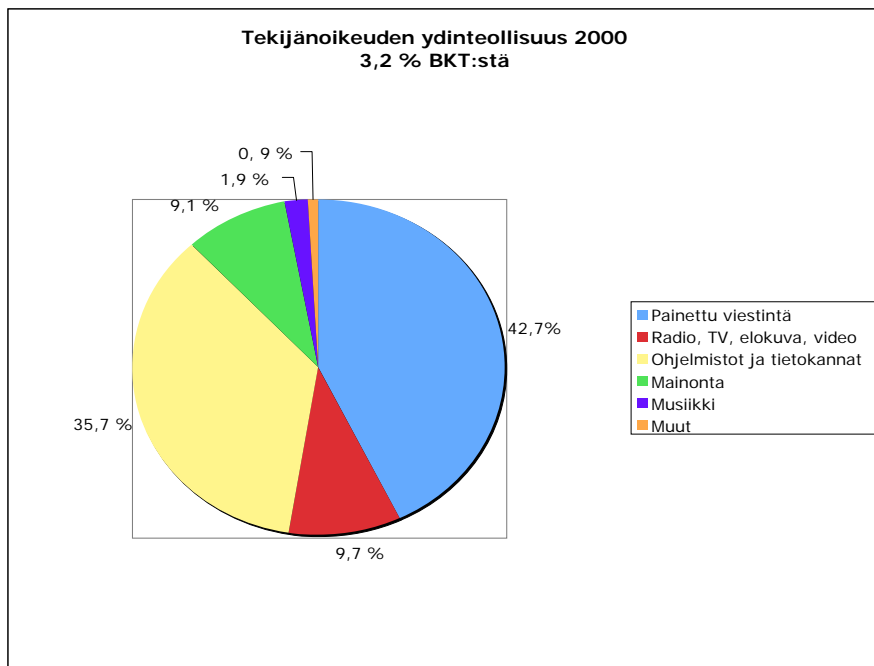
Viestinnän Keskusliitto painettua viestintää sekä kaupallista televisio- ja radiotoimintaa edustavana järjestönä kannattaa tekijänoikeuksien siirtoa TEM:öön. Nopeasti muuttuvilla markkinoilla viestintätoimialan menestys on pitkälti riippuvainen yritysten innovaatiokyvystä. Keskittämällä kaikki immateriaalioikeudet elinkeino- ja innovaatiopolitiikasta vastaavaan ministeriöön oikeuksia on mahdollista kehittää nykyistä tehokkaammin eri toimijoiden yhteiseksi hyväksi.

Päätös tekijänoikeusasioiden siirrosta on syytä tehdä ripeästi, jotta lainsäädännön kehitys ei tarpeettomasti viivästy.

Tekijänoikeuden taloudellinen merkitys

Tekijänoikeuden merkitystä EU:n taloudelle ja samalla myös Suomen BKT:lle on vuonna 2003 selvitetty EU:n komission toimeksiannosta. Selvitys antaa tietoja siitä, millä painoarvolla tekijänoikeuden ydinteollisuuteen kuuluvat toimialat vaikuttavat tämän taloudellisen lisäarvon luomiseen.

Tekijänoikeuden ydinteollisuus muodostaa yhteensä 3,2 % BKT:stä. Alla oleva kuvioon on merkitty eri alojen välinen jakauma tästä yhteensä 4 167 miljoonasta eurosta. Kuvio osoittaa **tekijänoikeuden taloudellisen merkityksen olevan ylivoimaisesti suurin painetussa viestinnässä, jonka osuus on 42,7 % tekijänoikeuden ydinteollisuudesta**. Toiseksi suurin ala on ohjelmistot ja tietokannat, jonka osuus on 35,7 %. Radion, tv:n ja elokuvan osuus on 6,9 % ja musiikin osuus 1,9 % tekijänoikeuden ydinteollisuudesta.

Lähde: The Contribution of Copyright and Related Rights to the European Economy. Final Report 20 October 2003. Prepared for European Commission Directorate General - Internal Market. Media Group, Turku School of Economics and Business Administration.

Perustelut immateriaalioikeusasioiden keskittämiselle

Selvityksessä siirron puolesta esitettyjen painavien kannanottojen lisäksi tuomme esiin seuraavat näkökohdat, jotka puoltavat tekijänoikeusasioiden siirtämistä TEM:öön:

- Hallitusohjelmassa useassakin kohdassa mainitun kansallisen immateriaalioikeusjärjestelmän kehittämisohjelman (IP-strategian) laatiminen ja ennen kaikkea sen toteuttaminen ja jatkuva päivittäminen edellyttävät, että immateriaalioikeuksia koskevat asiat keskitetään **selkeästi yhden ministeriön vastuulle**. Hajautettu vastuu on omiaan johtamaan siihen, että hallitusohjelman tavoitteet laaja-alaisen innovaatiopolitiikan tehostamisesta eivät toteudu. Ministeriöiden välinen yhteistyö ei korvaa sitä, että yhdellä ministeriöllä on selkeä kokonaisvastuu IP-strategiasta.
- Tekijänoikeussäätely järjestee niitä taloudellisia suhteita, joita tekijänoikeudellisen arvoketjun osapuolilla (tekijät, tuottajat, jakelijat, kuluttajat) on toisiinsa nähden. Kyse on pohjimmiltaan **sisältö- ja ohjelmistotoimialojen elinkeinopoliittisesta sääntelystä**. Tekijänoikeusasioiden siirtäminen kulttuuriasioista vastaavasta OPM:stä elinkeinopoliitikasta vastaavaan TEM:öön vähentää sitä riskiä, että tekijänoikeussäätely nähdään ahtaasti kulttuuriin ja kulttuurin tekijöihin liittyvänä kysymyksenä. Kysymys on paljon laajemmasta kokonaisuudesta ja arvoketjun kaikkien osapuolten etujen tasapainoisesta huomioon ottamisesta. Siirto olisi käsityksemme mukaan omiaan selkeyttämään ja terävöittämään kulttuuripoliitiikan roolia, joka sinänsä on kaikkien osapuolten etujen mukaista.

- Selvityksessä nykyistä organisaatiomallia puoltavana seikkana esiin tuotu väite siitä, että tekijänoikeus ja teollisoikeudet olisivat merkityksellisiä samanaikaisesti vain pienessä määrässä yrityksiä, on mielestämme vailla pohjaa. Vaikka immateriaalioikeuksilla on eri suojan kohteet (teos, keksintö, malli jne.), ne voivat kohdistua yhtä aikaa samaan tuotteeseen. **Tekninen kehitys aiheuttaa konvergenssia paitsi tuotteissa, myös immateriaalioikeuksissa.** Tältä kannalta on perusteltua, että kaikki immateriaalioikeudet kuuluvat TEM:ön vastuulle.
- Jos sisältö- ja ohjelmistoalan toimintaa, kasvua ja kilpailukykyä edistetään, edistetään samalla myös työsuhteessa olevien tekijöiden työllisyyttä ja yritysten mahdollisuuksia oikeuksien hankintaan itsenäisinä yrittäjinä tai ammatinharjoittajina toimivilta tekijöiltä. Yritysten ja tekijöiden edut ovatkin monessa kohdin yhdenmukaiset. Tekijänoikeuden siirrossa TEM:öön ei ole kysymys yritysten etujen ajamisesta tekijöiden etujen kustannuksella, vaan **koko sisältö- ja ohjelmistotoimialan kokonaisedusta, tekijät mukaan lukien.**
- Kaikkien intressitahojen kannalta on tärkeää, että immateriaalioikeuksia koskevaa suojajärjestelmää kehitetään kokonaisvaltaisesti. Keskittämällä immateriaalioikeudet TEM:öön on mahdollista saada tehokkuutta tähän kehitystyöhön. Teollisoikeusasiantuntijat saavat aiempaa paremmat mahdollisuudet kartuttaa tekijänoikeusosaamistaan ja tekijänoikeusasiantuntijat teollisoikeusosaamistaan, jolloin **osaamisresurssien käyttö voidaan järjestää aiempaa joustavammaksi.** Eri virkamiesten laaja-alaisempi osaaminen vähentää myös valtionhallinnon riskiä tulla liian riippuvaiseksi yksittäisten virkamiesten syvällisestä, mutta kapea-alaisesta osaamisesta.

Siirrossa ei ole kysymys osaamisen nollasummapelistä, vaan **kumuloituvasta osaamisen kartuttamisesta.** Korostamme, että siirron yhteydessä nykyisiä immateriaalioikeudellisia henkilöresursseja ei ole perusteltua vähentää.

- Selvityksessä tuodaan esiin tekijänoikeuksien kentän samaistuminen kulttuurihallinnon kenttään. Tämän seikan nähdään puoltavan nykyisen organisaatiomallin säilyttämistä. Mielestämme asia on juuri päinvastoin. **Tekijänoikeuden sekoittuminen kulttuuripolitiikkaan on omiaan vääristämään näkökulmaa** tekijänoikeussäntelyn kehittämisessä.
- Tekijänoikeusjärjestöt ovat viestittäneet, että tekijänoikeusasioiden siirrolla oikeuksia käyttävät yritykset pyrkisivät saamaan maksamansa tekijänoikeuskorvaukset alhaisemmiksi. Väite on vailla pohjaa. **Yritysten hankkimien tekijänoikeuksien hinnalla ei ole mitään tekemistä sen kanssa, mikä ministeriö vastaa tekijänoikeusasioista.** Oikeuksien myyjä ja ostaja sopivat hinnan keskenään.
- Valtio on erittäin merkittävä tekijänoikeuksien ostaja erityisesti OPM:n toimialalla. Viittaamme tässä yhteydessä selvityksessäkin mainittuihin kopiointi- ja nauhoitussopimuksiin. OPM:n vastatessa samalla tekijänoikeuslainsäädännön kehittämisestä syntyy ”pukki kaalimaan vartijana” –ilmiö. Oikeuksien hankintaa onkin virtaviivaistettu oppilaitoksia koskevilla uusilla sopimuslissenssisäännöksillä, vastoin esimerkiksi Viestinnän Keskusliiton edustamien lehtien ja kirjojen kustantajien näkemystä. **Hyvään hallintotapaan sopisi paremmin se, että tekijänoikeuslainsäädännön kehittäminen kuuluisi TEM:lle ja lain perusteella maksettavien korvausten neuvottelemineen OPM:lle.**

- Vastaava rakenteellinen ongelma on olemassa myös arkisto-, kirjasto- ja museosektorin osalta. Vaarana on, että näiden OPM:n hallinnonalalle kuuluvien laitosten edut tulevat tekijänoikeuslainsäädäntöä kehitettäessä otetuiksi huomioon muiden osapuolten, kuten kustantajien, etujen kustannuksella. **Tämäkin rakenteellinen intressiristiiriita olisi vältettävissä siirtämällä lainsäädännön kehittäminen TEM:öön.**
- Selvityksessä on nykyistä organisointimallia puoltavana seikkana tuotu esiin, että tekijänoikeus on suojaa, joka ei synny yrityksen vaan yksilön toiminnasta. Tähän voidaan todeta, että **myös patenttien suojaamat keksinnöt ja mallioikeuden suojaamat mallit syntyvät aina yksilön toiminnasta.** Se seikka, että immateriaalioikeuksien alkuperäinen oikeudenhaltija on usein luonnollinen henkilö, ei millään tavalla edellytä kyseisten oikeudenalojen hallinnoinnin kuulumista jollekin tietylle ministeriölle.
- Selvityksessä esille tuotu ajatus TEM:n alaisuudessa toimivien **TE-keskusten** mahdollisuuksista toimia myös tekijänoikeuden neuvonta-, tiedotus- ja koulutuspalvelujen tarjoajana on erittäin kannatettava. Nämä palvelut sopivat hyvin TE-keskusten rooliin yritysten tukemisessa ja neuvomisessa sekä innovaatioympäristön kehittämisessä.

Viestinnän Keskusliitto ry

Håkan Gabrielsson
Toimitusjohtaja

Viestinnän Keskusliitto on joukkoviestintäalan ja graafisen teollisuuden kattojärjestö, joka edistää toimialan yleisiä toimintaedellytyksiä tavoitteenaan turvata monipuoliset joukkoviestintäpalvelut suomalaisille. Viestinnän Keskusliitto edustaa noin 800 yritystä, jotka työllistävät noin 30 000 henkilöä. Edustettujen yritysten osuus joukkoviestintämarkkinoista on noin 80 %. Keskusliiton jäseniä ovat Aikakauslehtien Liitto, Graafinen Teollisuus, Sanomalehtien Liitto, Suomen Kustannusyhdistys, Suomen Radioiden Liitto sekä Suomen Televisioiden Liitto.